

Yabancı Dil Öğrenme ve Öğretme Yöntemleri*

Melda Keser , Tekirdağ

Yabancı dil öğrenim ihtiyacı geçmişten günümüze birçok farklı faktör çerçevesinde çeşitli nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Bir ülke içinde uluslararası öğrenim, yurt dışında yabancı olarak alınacak öğrenimin gereği, çeşitli nedenlerle yabancı ülkeye göç, göç alan ülke, ülke içinde yabancı dil yeterliliği ölçüm sınavları, ticaret ve ekonomi alanında uluslararası ilişkiler alanında iletişim amaçlı öğrenme nedenleri gibi faktörlerden yola çıkılarak temel sınıflandırmalar yapmak mümkündür. Ancak elbette, gereksinim ve amaçlar bunların alt sınıflarında olduğu gibi, bunların yanı sıra oluşan çeşitli gruplandırmalarla da çeşitlenmektedir. Gerek Avrupa’da gerekse Türkiye’de bu doğrultuda yabancı dil eğitimi önem arz etmektedir ve çeşitli organizasyonlarla; örneğin, yabancı dil kursları, yeni yabancı dil eğitim bölümlerinin kurulması, üniversitelerin bünyesinde bu bölümler dışında çalışan dil eğitim merkezleriyle sunulan yabancı dil eğitim olanaklarının sayısı her geçen gün artmaktadır.

Asutay, Hikmet: Yabancı Dil Öğrenme ve Öğretme Yöntemleri. Çanakkale: Paradigma Yayınları, 2020. 172 S. ISBN: 978-605-7691-99-6

Einsendedatum: 28.07.2020

Freigabe zur Veröffentlichung: 30.09.2020

1992 yılı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu, 1994 yılında araştırma görevlisi olarak göreve başladığı Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi Anabilim dalında profesör olarak görev yapmakta olan ve 2005-2006 yılları arasında Almanca Mütercim Tercümanlık Bölümünde de ders vermiş Hikmet Asutay, yabancı dil eğitimi konusunda yayınlanmış çok sayıda çalışmasının sonuncusu olan ve Temmuz 2020’de yayınlanmış, dil – kültür ve dil eğitimi olgularının bileşimini ortaya koyan, yabancı dil öğretiminde yol gösterici, rehber niteliğindeki çalışmasıyla bu bağlamda alana önemli bir katkı sunmuştur.

Dili öğrenme gereksinimine bağlı olarak, yabancı dil eğitim ve öğretiminde yöntem ve yönteme bağlı materyal kullanımı konusunda çeşitlilik yelpazesi oldukça geniştir. Hikmet Asutay da çalışmasında bu çeşitlilik yelpazesinden yola çıkarak, dili öğrenme amacı ile gereksinimlerin önemi üzerinde durmaktadır. Yabancı dil öğrenecek olanların “öğrenme amacının”, uygulanacak yöntemi belirlemesinin ve bu belirleyiciliğin, amaca ulaşmadaki önemini ortaya koymaktadır. Konunun uzmanı olarak, çalışmanın girişinde değindiği, haftalık öğrenim süreleri ile etkin öğretme ve öğrenme için öngörülen Avrupa dil standartlarının uygulanmasına yönelik açıklamaları ve sunduğu öneriler oldukça önemlidir. Söz konusu önerileri, dil öğretiminde dört temel becerinin başarılı ve uzun soluklu olacak şekilde kazandırılması konusundadır. Eğitim sisteminde bu becerilerin edinilmesi için, ortaokul, lise ve üniversitede verilen yabancı dil eğitimlerinin tekrar edilen değil, birbirini tamamlayan nitelikte olması gerektiği görüşüyle, dil eğitim standardının yükseltilmesine rehberlik etmektedir. Bu bağlamda Asutay’ın değindiği diğer önemli bir konu da yabancı dil derslerinin gereksinim, işlev ve işlenebilirlik açısından, klasik ders yapısından farklı olduğudur. Bu noktada, yabancı dil eğitim derslerinin, dil öğrenme amacından bağımsız, eğitim türü olarak da pedagojik açıdan kendine has değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Hikmet Asutay, yabancı dil öğrenim ve öğretiminin tarihçesini ele aldığı kısımda (s.x-xi) dil öğretim olgusunun aktörlerinden “öğrenci” ihtiyaçlarına değindikten sonra, diğer aktör olan “öğretmen” profillerini ele almaktadır. Öğretimi üstlenen aktörlerin öncelikli varsayımlara göre, iki dilli yetişmiş kişiler olduğunun altını çizmektedir. Ancak, Asutay’ın da ifade ettiği üzere, iki dilli kişiler göç, evlilik, görev, gezgincilik vb. nedenlerle dili doğal koşullarında öğrenmiş kişiler olabilmektedir. Bu kişilerin dil öğretim yöntemi olarak başvurduğu yöntemin, otomatikman çeviri odaklı bir öğretim olarak ortaya çıktığı, günümüzde göz ardı edilemeyecek bir gerçek olması bakımından önemlidir.

Dil eğitim programlarında eğitim almamış farklı profillerden kişiler de, içinde yer aldıkları organizasyon veya kuruluşlarda dil eğitimi vermektedir. Bunun yanı sıra, dil edebiyat bölümlerinden mezun olan gençler de, bilindiği üzere, pedagojik eğitim almamış olsalar da, çeşitli eğitim kurumlarında “yabancı dil öğretmeni” olarak çalışmaktadır. Dil öğretim teknikleri konusundaki eğitim eksikleri bu kişileri de otomatikman “çeviri odaklı” yaklaşıma itmektedir. Dil öğretim teknikleri konusunda bilhassa bu yöndeki öğretmenlere yöntemler konusunda rehberlik edecek çalışmaların önemi gün geçtikçe artmaktadır.

Bu bağlamda Hikmet Asutay, çalışmasında yabancı dil öğretimi için uygulanan yöntemleri 22 ayrı bölümde yöntem başlıklarıyla adlandırarak sınıflandırmıştır. Yöntemlerin her birini, belirlemiş olduğu

- Yöntem
- Yöntem ve Teknik
- Ders Materyali
- Yöntemin Yararlılıkları
- Yöntemin Eleştirileri

başlıkları altında ele almıştır. Konu hakkında bilgi sunuşundaki bu yöntem, bilgiyi alımlamayı ve verileri ayırt etmeyi bilhassa öğretmen adayları için kolaylaştırmaktadır.

Öte yandan, konunun ele alınma yöntemindeki bazı ayrıntılar da dikkat çekicidir. Örneğin, “Yöntem” başlığı altında, yöntemin kuramsal yapısından ziyade, öncelikle kullanımının tarihçesine değinilmekte, dolayısıyla ortaya çıkış nedeni ve işlevi ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, yabancı dil öğretimini üstlenecek kişiye, “amaç ve işlev” bağıntısı hakkında temel bilgiyi sunmaktadır. Böylece, diğer alt başlıklar altında verilen bilgiyi daha anlaşılır kılmaktadır. Okuyucunun, amacına yönelik olarak kapsamlı araştırma yapabilmesi konusunda da, yöntemlerin Türkçe verilmiş başlıklarının, metin başlangıcında Almanca ve İngilizce olarak verilmiş olması da yol göstericidir. Birçok bilim alanında olduğu gibi, kavram ve olguların Almanca ve İngilizce dışındaki adlandırmaları zaman zaman kavram ve anlam karmaşasına sebep olabilmektedir. Hikmet Asutay’ın bu yöntemi ise, çalışmada yöntemlerin hem Türkçeleştirilmesini hem de Almanca ve İngilizcede bilinen adlarının öğrenilmesini olanaklı kılmaktadır.

Özellikle, içinde bulunduğunuz dönemde ortaya çıkan ve öğrenimde hızlı bir şekilde tüm dünya akademisyenlerini, öğretmenlerini yeni yollar keşfetmeye veya geliştirmeye iten Covid-19 kısıtlamaları sürecinde, uzaktan ve bilgisayar kullanımlı eğitim temel bir gereklilik hâlini almıştır. Bu süreç öncesinde, belirli ders yapıları için sadece alternatif bir öğretim yöntemi iken, anaokulundan doktora eğitimine kadar, zorunlu eğitim süreçlerinin yürütülebilmesi için neredeyse tek kaynak öğretmen, öğrenci ve bilgisayar bileşenidir. Dünya genelinde, hemen tüm ülkelerde yeni başlayacak dönemde yüz yüze eğitime geçilmesi konusunda çekinceler yaşanırken, uzun vadede bu kaynaklarla eğitimi sürdürme olasılığı gündemdedir. Bu bağlamda, Hikmet Asutay’ın, çalışmasındaki “Uzaktan Dil Öğretim Yöntemleri” ve “E-Öğrenme Yoluyla Dil Öğretimi” bölümleri ayrıca önem arz etmektedir. Söz konusu bölümler, yukarıda değinilen pedagoji eğitimi almamış kişiler veya henüz almakta olan öğrenciler dışında, eğitim öğretimle görevli akademisyenlere de bilimsel bir rehber görevindedir. Çalışmanın tamamında uygulanmış olan yapılandırma şablonu ile kısa ve öz anlatım şekli okuyucuyu bilgilendiren ve bu yöntemlerin de uygulanırılığını kolaylaştıran unsurlardır.

Hikmet Asutay'ın kaleme almış olduğu bu kapsamlı ve yoğun çalışma, eğitim fakültesi mezunu olmayıp, dil öğretimi görevi üstlenenlerin, eğitim fakültesi öğrencilerinin, çeşitli pedagoji programı katılımcılarının mutlaka okuması, incelemesi gereken bir kaynaktır. Ayrıca, yabancı dil öğretimi ve öğrenimi konusuna bireysel, genel veya akademik açıdan ilgi duyanlara da, yukarıda açıklamaya çalışılan nedenlerden ötürü, bu kitabı önemle tavsiye ederim. Bilgi ve deneyimlerini bu önemli çalışmayla okuyuculara sunduğu ve alana böylesi değerli bir çalışmayla katkı sunduğu için yazarı tebrik eder, yayınlarının devamını dilerim.